

Кравець С. Г
*кандидат педагогічних наук, старший дослідник,
завідувач лабораторії зарубіжних систем
професійної освіти і навчання,
Інститут професійної освіти НАПН України, Україна*

РОЗРОБЛЕННЯ Й ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ СТАНДАРТІВ НА ЗАСАДАХ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

Національна економіка зазнає значних втрат, що спричинено вторгненням РФ на територію України та руйнуванням виробничих і соціальних об'єктів інфраструктурних галузей господарства. Пріоритетним завданням держави ще до війни було вирішення проблем щодо дефіциту трудових ресурсів для економічного зростання, а з часу повномасштабного вторгнення ця ситуація в країні стала ще складнішою, оскільки очевидною є тенденція зменшення людського капіталу та скорочення трудових ресурсів потенціалу, який є вкрай важливим для повоєнного відновлення економіки України. Наразі державна політика спрямовує усі зусилля на створення сприятливих умов для пристосування бізнесу до умов війни й забезпечення зайнятості населення і гідної праці, що актуалізує значення розвитку державно-приватного партнерства для розвитку людського капіталу, зростання внутрішніх можливостей України з продукування знань у контексті євроінтеграційних процесів, збагачення національної системи кваліфікацій новими професійними кваліфікаціями для навчання упродовж життя [4].

Організація, реалізація та результат успішних кейсів щодо розроблення сучасних професійних стандартів передбачає партнерство між представниками урядових структур, підприємств, приватних компаній, наукових установ, закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти, громадських організацій, професійних спілок, міжнародних представників та ін. Результатом такого партнерства є створення нових професій та формування змісту сучасних професійних (повних/часткових) кваліфікацій і відповідно оновлення на їх основі державних освітніх стандартів й розроблення освітніх

програм первинної професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації молоді та дорослого населення (у тому числі ветеранів війни, зовнішньо та внутрішньо переміщених осіб) для навчання, працевлаштування та гідної праці в сучасних ринкових умовах.

Алгоритм партнерської взаємодії для розроблення сучасних професійних стандартів передбачає: 1) формування ціннісного підходу у заінтересованих сторін до важливості розвитку людського капіталу для відновлення країни в повоєнний період та зростання внутрішніх можливостей України у контексті євроінтеграційних процесів; 2) моніторинг відповідної галузі економіки щодо необхідності створення нових професій та професійних кваліфікацій чи оновлення чинних професійних стандартів або заміни кваліфікаційних характеристик професійними стандартами; 3) активізацію ключових стейкхолдерів відповідної галузі економіки до проєктної діяльності зі створення нових професій та сучасних професійних кваліфікацій; 4) вивчення нормативно-правових документів, що регламентують процес створення нових професій та сучасних професійних (повних/часткових) кваліфікацій; 5) розроблення професійних стандартів відповідно до етапів, визначених Порядком розроблення, введення в дію та перегляду професійних стандартів [1]; б) прогнозування результатів впровадження нових професій та сучасних професійних кваліфікацій на ринку праці.

Впровадження нових професій та сучасних професійних кваліфікацій на ринку праці передбачає розуміння можливостей їх ефективного використання, насамперед для забезпечення дотримання Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року щодо розвитку «всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх» [2]. Професійні стандарти у цьому контексті є важливими для сфери освіти, зокрема: у розробленні стандартів освіти, освітніх та навчальних програм, навчально-методичних матеріалів для всіх видів і форм освіти та навчання впродовж життя; забезпеченні навчання ветеранів війни, а також зовнішньо і внутрішньо переміщених осіб, їх соціалізації та адаптації на ринку праці шляхом надання

можливості вибору короткострокових програм перепідготовки, розроблених відповідно до професійного стандарту; розвитку матеріально-технічної бази закладів освіти та освітніх інноваційних технологій; розробленні концепцій, стратегій, програм та форм профорієнтаційної роботи на базах Центрів кар'єри; забезпеченні механізму оцінювання та контролю, можливості створення кваліфікаційних центрів для проведення процедури оцінювання результатів навчання та присвоєння/підтвердження професійних кваліфікацій тощо.

У контексті реалізації Плану відновлення України [3] та створення умов для якісного навчання та підвищення кваліфікації населення, «поступального, всеохоплюючого та сталого економічного зростання, повної продуктивної зайнятості та гідної праці для всіх» [2], розвитку людського капіталу для повоєнного відновлення економіки країни професійні стандарти є важливими для: зниження дефіциту фахівців у певні галузі економіки та отримання стабільних доходів населення завдяки працевлаштуванню та вищій заробітній платі порівняно з тими, хто немає сучасних професійних кваліфікацій; управління безперервним професійним розвитком працівників (розроблення стандартів підприємства, організації, установи; визначення робочих (посадових) завдань та обов'язків працівників при розробленні робочих (посадових) інструкцій (за потреби); професійного навчання та підвищення кваліфікації працівників; визначення вимог до результатів навчання, компетентностей, обов'язків працівників, їх сертифікації та присвоєння/підтвердження професійних кваліфікацій у кваліфікаційних центрах відповідно до чинного законодавства тощо.

Для розвитку євроінтеграційної політики України та формування потенційних синергій із країнами ЄС щодо економічних можливостей, мобільності населення, сприятливого працевлаштування та навчання впродовж життя професійні стандарти сприяють: виконанню Угоди про асоціацію між Україною та ЄС щодо економічної інтеграції, а також інших міжнародних зобов'язань України, визначених на основі договорів, угод, конвенцій, пактів, протоколів тощо для належного забезпечення національних інтересів, здійснення

цілей, завдань і принципів зовнішньої політики України; дотриманню вимог Європейських Регламентів, Директив, Рекомендацій, нормативів, що прямо або опосередковано стосуються відповідної галузі економіки; гармонізації національного законодавства із європейським принципами справедливого та прозорого визнання професійних кваліфікацій, зокрема шляхом співставлення національної рамки кваліфікацій та Європейської рамки кваліфікацій; зіставленню й визнанню професійних кваліфікацій, здобутих у інших країнах; внесенню сертифікатів про визнання, присвоєння/підтвердження професійних кваліфікацій у національний Реєстр кваліфікацій; розширенню можливостей для партнерства із країнами ЄС з питань сертифікації українських кваліфікованих робітників, визнання їхніх документів про освіту та сертифікатів тощо.

Ефективне впровадження нових професій та сучасних професійних кваліфікацій уможлиблюється за умови партнерської взаємодії між суб'єктами, які зацікавлені та відповідальні за процес відновлення країни у воєнний та повоєнний час та її євроінтеграцію.

Література

1. Про затвердження Порядку розроблення, введення в дію та перегляду професійних стандартів. Постанова Кабінету Міністрів України від 31 травня 2017 р. № 373 URL :<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/373-2017-%D0%BF>
2. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30 вересня 2019 р. №722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>
3. План Відновлення України. Національні програми. Відновлення України: веб-сайт. URL: <https://recovery.gov.ua>
4. Кравець С. Г. Центр сучасних професій і технологій навчання Інституту професійної освіти НАПН України як осередок партнерської взаємодії: Доповідь на засіданні Вченої ради Інституту професійної освіти Національної академії педагогічних наук України, 27 травня 2024 р. Вісник Національної академії педагогічних наук України, 2024. № 6(1). С. 1-9. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/741884/>